

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)
z dnia 13 grudnia 2005 r. *

W sprawie C-78/03 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości,
wniesione w dniu 19 lutego 2003 r.,

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez J. Fletta oraz
V. Kreuschitz, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń
w Luksemburgu,

wnoszący odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania są:

Republika Federalna Niemiec, reprezentowana przez M. Lumę, działającego
w charakterze pełnomocnika,

interwient w pierwszej instancji,

* Język postępowania: niemiecki.

Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV, z siedzibą w Borken (Niemcy),
reprezentowane przez profesora M. Pechsteina,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, Prezes, P. Jann, C.W.A. Timmermans, A. Rosas,
K. Schiemann i J. Makarczyk, prezesi izb, C. Gulmann (sprawozdawca),
A. La Pergola, J.P. Puissochet, P. Kūris, E. Juhász, E. Levits i A. Ó Caoimh, sędziowie,

rzecznik generalny: F.G. Jacobs,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 24 lutego
2005 r.,

wydaje następujący

Wyrok

W swym odwołaniu Komisja Wspólnot Europejskich wnosi o uchylenie wyroku
Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie

T-114/00 Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum przeciwko Komisji, Rec. str. II-5121 (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”), w którym Sąd odrzucił podniesiony przez nią zarzut niedopuszczalności skargi wniesionej przez Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV (stowarzyszenie prowadzące działalność w zakresie zagadnień prawnych i własnościowych, zwane dalej „ARE”) o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji z dnia 22 grudnia 1999 r. zezwalającej na pomoc państwa w ramach postanowień art. 87 i 88 (dawne art. 92 i 93) traktatu WE (Dz.U. 2000, C 46, str. 2, zwanej dalej „sporną decyzją”) i dotyczącej programu nabywania gruntów w nowych landach niemieckich.

Ramy prawne

- 2 Zgodnie z art. 87 ust. 1 WE:

„Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w niniejszym Traktacie wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”.

- 3 Artykuł 88 ust. 2 akapit pierwszy WE stanowi:

„Jeśli Komisja stwierdzi, po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag, że pomoc przyznana przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych nie jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 87 lub że pomoc ta jest nadużywana, decyduje o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane państwo w terminie, który ona określa”.

4 Artykuł 88 ust. 3 WE brzmi następująco:

„Komisja jest informowana, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy. Jeśli uznaje ona, że plan nie jest zgodny ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 87, wszczyna bezzwłocznie procedurę przewidzianą w ustępie 2. Dane państwo członkowskie nie może wprowadzać w życie projektowanych środków, dopóki procedura ta nie doprowadzi do wydania decyzji końcowej”.

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

5 ARE jest stowarzyszeniem zrzeszającym ugrupowania osób wysiedlonych i wywłaszczonych, ofiar wywłaszczenia w sektorze przemysłu, rzemiosła i handlu oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które miały siedzibę w byłej radzieckiej strefie okupacyjnej lub w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej, które są zainteresowane problemami dotyczącymi prawa własności w sektorach rolnym i leśnictwa.

6 Po zjednoczeniu Niemiec w 1990 r. około 1,8 miliona hektarów gruntów rolnych i leśnych zostało przeniesione z majątku państwowego Niemieckiej Republiki Demokratycznej do majątku Republiki Federalnej Niemiec.

7 Na mocy Ausgleichsleistungsgesetz (ustawy wyrównawczej), stanowiącej § 2 Entschädigungs- und Ausgleichsleistungsgesetz (ustawy w sprawie odszkodowań i wyrównań, zwanej dalej „EALG”), która weszła w życie w dniu 1 grudnia 1994 r., grunty rolne znajdujące się w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej i będące

pod zarządem Treuhandanstalt, instytucji publicznoprawnej odpowiedzialnej za restrukturyzację przedsiębiorstw w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej, mogły być nabywane przez rozmaite kategorie osób za cenę niższą niż połowa ich rzeczywistej wartości rynkowej. Do tych kategorii zalicza się, na zasadzie pierwszeństwa — pod warunkiem zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r. i posiadania w dniu 1 października 1996 r. długoterminowej umowy dzierżawy gruntów będących uprzednio własnością państwa i przeznaczonych do prywatyzacji przez Treuhandanstalt — osoby posiadające umowę dzierżawy nieruchomości rolnej, następców byłych rolniczych spółdzielni produkcyjnych, osoby wyłączone w okresie między 1945 r. a 1949 r. lub w okresie istnienia Niemieckiej Republiki Demokratycznej, które w międzyczasie osiedliły się ponownie i wznowiły działalność rolniczą, oraz dzierżawców określanych jako nowo osiedlonych, którzy nie byli wcześniej właścicielami ziemi w nowych landach. Do dalszej kategorii należą byli właściciele wyłączeni przed 1949 r., którzy nie skorzystali z restytucji ich prawa własności i nie wznowili na tym terenie działalności rolniczej. Ci ostatni mogą nabywać jedynie grunty niezakupione przez osoby uprawnione w pierwszej kolejności.

- 8 Ustawa ta przewidywała również możliwość nabywania gruntów leśnych na preferencyjnych warunkach, jak również definicję legalną kategorii uprawnionych do tego osób.
- 9 W następstwie skarg dotyczących tego programu nabywania gruntów wniesionych przez obywateli niemieckich oraz obywateli innych państw członkowskich Komisja wszczęła w dniu 18 marca 1998 r. formalne postępowanie wyjaśniające na podstawie art. 93 ust. 2 traktatu WE (obecnie art. 88 ust. 2 WE) (Dz.U. 1998, C 215, str. 7).
- 10 Decyzją 1999/268/WE z dnia 20 stycznia 1999 r. w sprawie nabywania gruntów na podstawie ustawy wyrównawczej (Dz.U. L 107, str. 21, zwanej dalej „decyzją z dnia 20 stycznia 1999 r.”), która została wydana w wyniku wspomnianego postępowania wyjaśniającego, Komisja uznała, że wspomniany powyżej program nabywania gruntów jest niezgodny ze wspólnym rynkiem, ponieważ przyznawana pomoc jest związana z wymogiem zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r. oraz

przekracza pułap intensywności pomocy na nabycie gruntów rolnych, który został ustalony na 35% dla gruntów rolnych na obszarach innych niż mniej uprzywilejowane w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 950/97 z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie poprawy efektywności struktur rolniczych (Dz.U. L 142, str. 1). W szczególności w odniesieniu do wymogu zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r. przewidzianego w ustawie wyrównawczej Komisja stwierdziła, że:

„[...] ustawa uprzywilejowuje osoby fizyczne i prawne w nowych landach w stosunku do osób, które nie miały siedziby lub miejsca zamieszkania w Niemczech, co w konsekwencji narusza zakaz dyskryminacji wyrażony w art. [43 WE]–[48 WE].

Wprawdzie de iure wszyscy obywatele Wspólnoty mieli możliwość udowodnienia, że ich główne miejsce zamieszkania znajdowało się na terytorium [byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej] w dniu 3 października 1990 r., niemniej de facto wymóg ów mógł być spełniony prawie wyłącznie przez obywateli Niemiec, w szczególności tych, których uprzednie miejsce zamieszkania znajdowało się w nowych landach.

Wymóg ten skutkował zatem wyłączeniem osób, które nie spełniały kryterium posiadania (głównego) miejsca zamieszkania na terytorium [byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej].

[...]

Kryterium odróżniające »zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r.« może być uzasadnione jedynie wtedy, gdy jest ono jednocześnie konieczne oraz właściwe dla osiągnięcia celu zamierzonego przez ustawodawcę.

[...]

Celem tym było [...] umożliwienie skorzystania z programu przez osoby zainteresowane lub ich rodziny, które przez dziesiątki lat mieszkały i pracowały w [Niemieckiej Republice Demokratycznej].

[...]

Jednakże dla osiągnięcia tego celu nie było potrzeby ustanowienia daty odniesienia dla zamieszkania na miejscu na dzień 3 października 1990 r. Zgodnie z § 3 ust. 1 ustawy wyrównawczej te nowo osiadłe osoby lub te osoby prawne były bowiem uprawnione do udziału w programie nabywania gruntów, jeśli w dniu 1 października 1996 r. posiadały długoterminową umowę dzierżawy gruntów będących uprzednio własnością państwa i przeznaczonych do prywatyzacji przez Treuhandanstalt.

W trakcie postępowania wyjaśniającego zainteresowani wyraźnie zwrócili uwagę Komisji na fakt, że zdecydowana większość długoterminowych umów dzierżawy została zawarta ze wschodnimi Niemcami [...].

Wynika z tego wyraźnie, że osiągnięcie celu zamierzonego przez ustawodawcę (tj. udział Niemców wschodnich w programie nabywania gruntów) [, nawet w przypadku uznania zasadności tego celu,] nie byłoby zagrożone w razie nieustanowienia daty odniesienia na dzień 3 października 1990 r.”.

- 11 W art. 2 i 3 decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r. Komisja zobowiązała Republikę Federalną Niemiec do odzyskania przyznanej już pomocy, którą uznano za niezgodną ze wspólnym rynkiem oraz do nieprzyznawania dalszej pomocy w ramach tego programu.

12 Sentencja tej decyzji brzmi następująco:

„Artykuł 1

Program nabywania gruntów, o którym mowa w § 3 ustawy wyrównawczej, nie przewiduje pomocy, ponieważ przepisy tej ustawy dotyczą wyłącznie wyrównań będących następstwem wywłaszczenia lub działań porównywalnych do wywłaszczenia [przeprowadzanych przez władze publiczne], a przyznane korzyści są równe lub niższe od strat finansowych spowodowanych wspomnianymi działaniami.

Artykuł 2

Pomoc jest zgodna ze wspólnym rynkiem, jeżeli nie jest ona związana z wymogiem zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r. oraz nie przekracza ona maksymalnej intensywności pomocy, ustalonej na 35% dla gruntów rolnych na obszarach innych niż mniej uprzywilejowane w rozumieniu rozporządzenia [...] nr 950/97.

Pomoc związana z wymogiem zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r., jak również pomoc przekraczająca maksymalną intensywność pomocy, ustaloną na 35% dla gruntów rolnych na obszarach innych niż mniej uprzywilejowane w rozumieniu rozporządzenia [...] nr 950/97 jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Niemcy są zobowiązane do zniesienia pomocy określonej w akapicie drugim i nie mogą przyznawać takiej pomocy w przyszłości.

Artykuł 3

W terminie dwóch miesięcy Niemcy odzyskają przyznaną już pomoc, która zgodnie z art. 2 akapit drugi jest niezgodna ze wspólnym rynkiem. Zwrot dokonywany jest według przepisów i procedur prawa niemieckiego, wraz z odsetkami naliczonymi począwszy od dnia przyznania pomocy według stopy referencyjnej stosowanej przy ocenie systemów pomocy regionalnej.

[...]” [tłumaczenie nieoficjalne].

- 13 Po wydaniu decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r. ustawodawca niemiecki przygotował projekt ustawy Vermögensrechtsergänzungsgesetz (ustawy uzupełniającej ustawę o prawach majątkowych) uchylający i zmieniający niektóre ze szczegółowych zasad programu nabywania gruntów. Z projektu tego wynika w szczególności, że uchylono wymóg zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r., a intensywność pomocy ustanowiono na poziomie 35% (innymi słowy, cena zakupu spornych gruntów została ustalona na poziomie rzeczywistej wartości pomniejszonej o 35%). Głównym wymogiem dla nabycia gruntów po obniżonej cenie miało być odąd posiadanie długoterminowej umowy dzierżawy.
- 14 Komisja została powiadomiona o tym nowym projekcie ustawy i wyraziła na niego zgodę w spornej decyzji, nie wszczynając postępowania przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE. W pkt 123 tej decyzji Komisja stwierdza, że:

„Biorąc pod uwagę zapewnienia udzielone przez władze niemieckie, Komisja stwierdziła jednoznacznie istnienie wystarczająco dużej ilości gruntów, aby można było wyeliminować wszelką dyskryminację bez potrzeby unieważniania umów

zawartych zgodnie z EALG [w wersji pierwotnej]. Mimo że nowe uregulowanie wciąż zawiera elementy, które przy zastosowaniu skądinąd równych kryteriów, faworyzowałyby wschodnich Niemców, taka korzyść została objęta celem restrukturyzacji rolnictwa w nowych landach, jednocześnie zapewniając również zainteresowanym osobom lub ich rodzinom, które przez dziesiątki lat mieszkały i pracowały w Niemieckiej Republice Demokratycznej, możliwość skorzystania z tego uregulowania. W swojej decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r. Komisja uznała zasadność tego celu i nie podważyła go” [tłumaczenie nieoficjalne].

- 15 Tym stwierdzeniem Komisja odrzuciła szereg uwag krytycznych, które otrzymała od kilku zainteresowanych po wydaniu decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r., z których wynikało, że nawet w braku wymogu zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r. program nabywania gruntów wciąż pozostawał dyskryminacyjny ze względu na wymóg posiadania długoterminowej umowy dzierżawy, który skutkowałby utrzymaniem kryterium zamieszkania na miejscu i niewystarczalnością gruntów dostępnych do nabycia.
- 16 W następstwie zatwierdzenia programu nabywania gruntów w spornej decyzji ustawodawca niemiecki uchwalił projekt ustawy uzupełniającej ustawę o prawach majątkowych.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 17 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu Pierwszej Instancji w dniu 2 maja 2000 r. ARE wniosło skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji.

- 18 Komisja w odrębnym piśmie złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 20 czerwca 2000 r. podniosła zarzut niedopuszczalności oparty na tym, że, po pierwsze, sporna decyzja nie dotyczyła ARE bezpośrednio i indywidualnie, a po drugie, że ARE popełniło nadużycie przepisów postępowania.
- 19 W postanowieniu z dnia 9 listopada 2000 r. prezes czwartej izby Sądu w powiększonym składzie przychylił się do wniosku Republiki Federalnej Niemiec o dopuszczenie jej do postępowania w charakterze interwenienta w celu poparcia żądań Komisji.
- 20 Zaskarżonym wyrokiem Sąd Pierwszej Instancji odrzucił zarzut niedopuszczalności skargi sformułowany przez Komisję.
- 21 W pkt 45 zaskarżonego wyroku Sąd przypomina, że sporna decyzja została wydana na podstawie art. 88 ust. 3 WE, bez wszczynania przez Komisję formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE. Sąd zaznacza ponadto, że ARE należy postrzegać jako osobę, której sporna decyzja dotyczy bezpośrednio i indywidualnie, jeżeli, po pierwsze, w skardze swej domaga się ona zagwarantowania praw procesowych przewidzianych w art. 88 ust. 2 WE i, po drugie, ma ona status „zainteresowanej strony” w rozumieniu tego postanowienia.
- 22 W pkt 47 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdza, że „skarżąca wyraźnie nie podniosła naruszenia przez Komisję obowiązku wszczęcia [formalnego] postępowania [wyjaśniającego] przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE, uniemożliwiającego jej skorzystanie z przewidzianych w tym postanowieniu praw procesowych. Jednakże zarzuty nieważności podniesione na poparcie niniejszej skargi, w szczególności zarzut oparty na naruszeniu zakazu dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, należy interpretować w ten sposób, iż mają one na celu stwierdzenie, że przy badaniu spornych środków pod kątem ich zgodności ze wspólnym rynkiem

wystąpiły poważne trudności, które zobowiązują Komisję do wszczęcia [formalnego] postępowania [wyjaśniającego]”.

- 23 W tym względzie w pkt 49 zaskarżonego wyroku Sąd doszedł do wniosku, że „skargę należy zatem interpretować w ten sposób, iż zarzuca ona Komisji, że pomimo poważnych trudności w ocenie zgodności rozpatrywanej pomocy ze wspólnym rynkiem zaniechała ona wszczęcia [formalnego] postępowania [wyjaśniającego] przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE oraz że zmierza ona ostatecznie do zagwarantowania przyznanych w tym ustępie praw procesowych”.
- 24 W odniesieniu do kwestii, czy ARE posiada status zainteresowanej strony w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE, Sąd w pkt 52 zaskarżonego wyroku wskazuje, że „w związku z tym, że skarżącą jest stowarzyszenie, w pierwszej kolejności należy zastanowić się, czy jej członkowie posiadają status zainteresowanej strony w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE. W istocie stowarzyszenie powołane dla ochrony wspólnych interesów określonej kategorii podmiotów nie może — z wyjątkiem szczególnych sytuacji, jak przykładowo rola, jaką dane stowarzyszenie mogłoby odgrywać w ramach [formalnego] postępowania [wyjaśniającego] prowadzącego do wydania spornego aktu (zob. pkt 65 i nast. poniżej) — być postrzegane w ten sposób, że akt wpływający na ogólne interesy tej kategorii dotyczy go indywidualnie w rozumieniu art. 230 akapit czwarty WE i w konsekwencji nie może ono wnieść skargi o stwierdzenie nieważności w imieniu swoich członków, jeśli oni nie mogliby tego dokonać indywidualnie (wyrok Trybunału z dnia 14 grudnia 1962 r. w sprawach połączonych od 19/62 do 22/62 *Fédération nationale de la boucherie en gros et du commerce en gros des viandes* i in. przeciwko Radzie, Rec. str. 943 i z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-321/95 P *Greenpeace Council* i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-1651, pkt 14 i 29; postanowienie Trybunału z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie C-409/96 P *Sveriges Betodlares* i *Henrikson* przeciwko Komisji, Rec. str. I-7531, pkt 45; wyrok [Sądu z dnia 21 marca 2001 r.] w sprawie [T-69/96] *Hamburger Hafen- und Lagerhaus* i in. przeciwko Komisji [Rec. str. II-1037], pkt 49)”.
- 25 W pkt 63 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdza, że ARE „należy uznać za uprawnioną do wniesienia niniejszej skargi o stwierdzenie nieważności w imieniu [swych członków], którzy mogli dokonać tego indywidualnie jako zainteresowane strony w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE”.

26 Punkty 65–70 zaskarżonego wyroku brzmią następująco:

„65 Należy stwierdzić ponadto, że [sporna] decyzja może dotyczyć skarżącej indywidualnie także w zakresie, w jakim strona ta ma własny interes prawny we wniesieniu skargi ze względu na naruszenie przez tę decyzję jej pozycji negocjacyjnej (zob. wyrok Trybunału z dnia 2 lutego 1988 r. w sprawach połączonych 67/85, 68/85 i 70/85 Van der Kooy i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 219, pkt 19–25 oraz z dnia 24 marca 1993 r. w sprawie C-313/90 CIRFS i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-1125, pkt 29 i 30, wyrok Sądu [z dnia 12 grudnia 1996 r.] w sprawie [T-380/94] AIUFFASS i AKT przeciwko Komisji [Rec. str. II-2169], pkt 50 i z dnia 29 września 2000 r. w sprawie T-55/99 CETM przeciwko Komisji, Rec. str. II-3207, pkt 23).

66 Skarżąca w istocie brała czynny udział w formalnym postępowaniu wyjaśniającym, które doprowadziło do wydania decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r. oraz w nieformalnych rozmowach dotyczących jego wykonania, czyniąc to na wiele sposobów i przedstawiając raporty naukowe na poparcie swojego stanowiska. Komisja sama przyznała, że skarżąca miała wpływ na proces decyzyjny i była użytecznym źródłem informacji.

67 W konsekwencji skarżąca byłaby uprawniona — jako osoba, której decyzja dotyczy indywidualnie w rozumieniu orzecznictwa powołanego w pkt 65 powyżej — do wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności decyzji kończącej wspomniane powyżej formalne postępowanie, gdyby decyzja ta naruszała interesy reprezentowane przez skarżącą.

68 Jak potwierdziła Komisja w trakcie rozprawy, [sporna] decyzja dotyczy »wyłącznie i bezpośrednio wykonania uprzednio wydanej decyzji Komisji«, czyli decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r. W ten sposób [sporna] decyzja jest bezpośrednio powiązana z decyzją z dnia 20 stycznia 1999 r.

69 Mając więc na względzie fakt, że wspomniane decyzje są powiązane, oraz biorąc pod uwagę rolę ważnego partnera rozmów, jaką odgrywała skarżąca w trakcie formalnego postępowania zakończonego wydaniem decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r., indywidualizacja skarżącej w odniesieniu do tej decyzji rozciąga się z konieczności na [sporną] decyzję, nawet jeśli skarżąca nie była zaangażowana w postępowanie wyjaśniające Komisji, które doprowadziło do wydania tej decyzji. Stwierdzenia tego nie podważa fakt, że w niniejszym przypadku decyzja z dnia 20 stycznia 1999 r. nie była w zasadzie sprzeczna z interesami chronionymi przez skarżącą.

70 Z całości powyższych rozważań wynika, że sporna decyzja dotyczy skarżącej indywidualnie w rozumieniu orzecznictwa powołanego w pkt 42 powyżej”.

Postępowanie przed Trybunałem i żądania stron

27 W odwołaniu Komisja wnosi do Trybunału o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku,

- orzeczenie w sposób ostateczny co do istoty sprawy oraz odrzucenie skargi wniesionej przez ARE jako niedopuszczalnej z tego powodu, że sporna decyzja nie dotyczy ARE indywidualnie w rozumieniu art. 230 akapit czwarty WE lub

- przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Pierwszej Instancji w kwestii dopuszczalności oraz

— obciążenie ARE kosztami postępowania w obydwu instancjach.

28 ARE wnosi do Trybunału o:

— odrzucenie odwołania w całości oraz

— obciążenie Komisji kosztami postępowania odwoławczego.

29 W piśmie, które wpłynęło do sekretariatu Trybunału w dniu 21 maja 2003 r., Republika Federalna Niemiec powiadomiła Trybunał, że nie zamierza przedstawiać dodatkowych uwag do tych zawartych w odwołaniu Komisji oraz że w związku z tym rezygnuje ze złożenia odrębnego pisma.

W przedmiocie żądania uchylecia zaskarżonego wyroku

30 Na poparcie swego odwołania Komisja podnosi siedem zarzutów opartych na naruszeniu prawa przez Sąd:

— poprzez stwierdzenie, że niezależnie od jej ogólnego charakteru sporna decyzja dotyczy indywidualnie ARE oraz wpływa na nie lub niektórych z jego członków ze względu na cechy, które są dla nich szczególne, lub ze względu na sytuację faktyczną wyróżniającą ich spośród innych osób;

- poprzez przyjęcie za podstawę swoich stwierdzeń, że w odniesieniu do przesłanki, aby decyzja dotyczyła [skarżącego] indywidualnie, kryterium indywidualizacji oparte na stosunku konkurencji różni się w zależności od tego, czy sporna decyzja została wydana na podstawie art. 88 ust. 2 WE czy art. 88 ust. 3 WE, co prowadzi do zastosowania odmiennych kryteriów w kwestii dopuszczalności;

- poprzez zastosowanie kryterium stosunku konkurencji, według którego konieczne jest naruszenie pozycji konkurencyjnej ARE, które jest odmienne i mniej surowe niż kryterium ustalone przez Trybunał, według którego naruszenie pozycji konkurencyjnej musi być odczuwalne;

- poprzez dodanie od siebie, bez wysłuchania Komisji, interwenienta w pierwszej instancji lub ARE, zarzutu niepodniesionego w skardze;

- poprzez stwierdzenie, że pozycja ARE jako negocjatora została naruszona, a zatem sporna decyzja dotyczyła tej strony indywidualnie;

- poprzez nieprzedstawienie w wystarczająco jasny sposób uzasadnienia zaskarżonego wyroku oraz

- poprzez stwierdzenie w sposób sprzeczny, że, z jednej strony, w ramach postępowania według przepisów w sprawie pomocy państwa ARE nie zostało wysłuchane przez Komisję, z drugiej zaś, że zostało ono wysłuchane w takim stopniu, iż uzyskało ono status strony negocjacji.

Uwagi wstępne

- 31 Przed rozpatrzeniem zarzutów przedstawionych na poparcie odwołania należy przypomnieć właściwe zasady odnoszące się do legitymacji czynnej przysługującej podmiotom innym niż państwa członkowskie będące adresatami decyzji w związku z decyzją Komisji w przedmiocie pomocy państwa.
- 32 Zgodnie z art. 230 akapit czwarty WE osoba fizyczna lub prawna może wnieść skargę na decyzję skierowaną do innej osoby wyłącznie w sytuacji, gdy decyzja ta dotyczy jej bezpośrednio i indywidualnie.
- 33 W świetle utrwalonego orzecznictwa inne podmioty niż te, które są adresatami decyzji, mogą twierdzić, iż dotyczy ich ona indywidualnie w rozumieniu art. 230 akapit czwarty WE tylko wtedy, gdy decyzja ta dotyczy ich indywidualnie ze względu na określone cechy, które są im właściwe, lub sytuację faktyczną, która wyodrębnia je spośród wszystkich innych osób i w ten sposób indywidualizuje je w sposób analogiczny do adresata tej decyzji (zob. w szczególności wyrok z dnia 15 lipca 1963 r. w sprawie 25/62 Plaumann przeciwko Komisji, Rec. str. 197, 223, z dnia 19 maja 1993 r. w sprawie C-198/91 Cook przeciwko Komisji, Rec. str. I-2487, pkt 20 i z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-298/00 P Włochy przeciwko Komisji, Rec. str. I-4087, pkt 36).
- 34 W odniesieniu do decyzji Komisji w przedmiocie pomocy państwa należy przypomnieć, że w ramach postępowania kontrolnego w sprawie pomocy państwa przewidzianej w art. 88 WE należy odróżnić, po pierwsze, wstępną fazę badania ustanowioną w ust. 3 tego postanowienia, mającą na celu jedynie umożliwienie Komisji sformułowania wstępnej opinii w sprawie częściowej lub całkowitej zgodności danej pomocy, a po drugie, fazę postępowania wyjaśniającego, o której

stanowi art. 88 ust. 2 WE. Tylko w ramach tej drugiej fazy, która ma umożliwić Komisji uzyskanie kompletnych informacji o całości danych w sprawie, traktat WE nakłada na Komisję obowiązek wezwania zainteresowanych stron do przedstawienia uwag (ww. wyrok w sprawie Cook przeciwko Komisji, pkt 22, wyrok z dnia 15 czerwca 1993 r. w sprawie C-225/91 Matra przeciwko Komisji, Rec. str. I-3203, pkt 16 oraz z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, Rec. str. I-1719, pkt 38).

35 W sytuacji gdy bez otwierania formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE Komisja stwierdzi w drodze decyzji wydanej na podstawie ust. 3 tego samego artykułu, że pomoc jest zgodna ze wspólnym rynkiem, beneficjenci gwarancji proceduralnych zawartych w ust. 2 mogą wymusić ich poszanowanie tylko wtedy, gdy mają możliwość zakwestionowania tej decyzji przed sądem wspólnotowym (ww. wyroki w sprawach Cook przeciwko Komisji, pkt 23, Matra przeciwko Komisji, pkt 17 oraz Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, pkt 40). W związku z powyższym sąd wspólnotowy uznaje za dopuszczalną skargę o stwierdzenie nieważności takiej decyzji, wniesionej przez zainteresowane strony w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE, jeżeli strona skarżąca poprzez wniesienie skargi pragnie wymusić poszanowanie praw procesowych zawartych w tym postanowieniu (ww. wyroki w sprawach Cook przeciwko Komisji, pkt 23–26 oraz Matra przeciwko Komisji, pkt 17–20).

36 Zainteresowanymi stronami w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE — które zgodnie z art. 230 akapit czwarty WE mogą wnieść skargę o stwierdzenie nieważności — są osoby, przedsiębiorstwa oraz stowarzyszenia, na których interesy może wpływać przyznana pomoc, czyli w szczególności konkurencyjne przedsiębiorstwa beneficjentów tej pomocy oraz organizacje zawodowe (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, pkt 41).

37 Natomiast jeżeli skarżący kwestionuje zasadność samej decyzji w sprawie pomocy, fakt, że skarżący może być postrzegany jako zainteresowana strona w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE, nie może wystarczać do stwierdzenia dopuszczalności skargi. Skarżący musi zatem wykazać, że posiada status szczególny w rozumieniu ww. wyroku w sprawie Plaumann przeciwko Komisji. Byłoby tak w szczególności

w przypadku, gdyby pozycja skarżącego na rynku została istotnie naruszona wskutek pomocy będącej przedmiotem danej decyzji (zob. podobnie wyrok z dnia 28 stycznia 1986 r. w sprawie 169/84 Cofaz i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 391, pkt 22–25 oraz ww. postanowienie w sprawie Sveriges Betodlares i Henrikson przeciwko Komisji, pkt 45).

- 38 Uwzględniając wspomniane okoliczności prawne, należy rozważyć zarzuty podniesione przez Komisję na poparcie odwołania.
- 39 W pierwszej kolejności należy rozważyć zarzuty czwarty i piąty.

W przedmiocie zarzutu czwartego

Argumentacja stron

- 40 W zarzucie czwartym Komisja podnosi, że Sąd — uznawszy, że ARE w swojej skardze miało na celu zapewnienie poszanowania praw procesowych wynikających z art. 88 ust. 2 WE — dodał nowy zarzut oparty na naruszeniu istotnych wymogów proceduralnych. Komisja dodaje ponadto, że nie miała możliwości skorzystania z prawa do obrony w tej kwestii.
- 41 ARE odpiera ów zarzut, twierdząc, że Sąd przestrzegał zasady ekonomii procesowej, interpretując wniesioną skargę jako skargę na zaniechanie wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego. Zdaniem ARE, Sąd ograniczył na korzyść Komisji przedmiot pierwotnej skargi tego stowarzyszenia. ARE utrzymuje również, że całość jej argumentacji w kwestii materialnej niezgodności z prawem spornej decyzji

wykazuje istnienie „poważnych trudności” w stwierdzeniu zgodności spornej pomocy ze wspólnym rynkiem. W każdym razie Sąd mógł zbadać z urzędu kwestię naruszenia praw procesowych tego stowarzyszenia z powodu zaniechania wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE. W konsekwencji nie ma znaczenia argument Komisji, według którego została ona pozbawiona możliwości obrony w odniesieniu do zarzutu opartego na zaniechaniu wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego. ARE stwierdza wreszcie, że Komisja stanowczo kwestionowała pozycję członków ARE jako konkurentów beneficjentów pomocy, a zatem również ich status zainteresowanych stron w formalnym postępowaniu wyjaśniającym, który jest rozstrzygający dla oceny przesłanki, aby decyzja dotyczyła skarżącego indywidualnie.

Ocena Trybunału

42 Z pkt 3, 6, 8, 9, 66 i 68 zaskarżonego wyroku wynika, że:

— decyzją z dnia 20 stycznia 1999 r., będącą następstwem postępowania wyjaśniającego w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE, Komisja stwierdziła, że program nabywania gruntów przewidziany w EALG jest niezgodny ze wspólnym rynkiem, ponieważ przyznawana pomoc jest związana z wymogiem zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r. oraz przekracza pułap intensywności pomocy na nabycie gruntów rolnych, który został ustalony na 35% dla gruntów rolnych na obszarach innych niż mniej uprzywilejowane w rozumieniu rozporządzenia nr 950/97. W szczególności w odniesieniu do wymogu zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r. przewidzianego w ustawie wyrównawczej Komisja stwierdziła w szczególności, że:

— ustawa uprzywilejowuje osoby fizyczne i prawne w nowych landach w stosunku do osób, które nie miały siedziby lub miejsca zamieszkania w Niemczech, co w konsekwencji narusza zakaz dyskryminacji wyrażony w art. 43–48 WE;

- wprawdzie de iure wszyscy obywatele państw członkowskich Wspólnoty mieli możliwość udowodnienia, że ich główne miejsce zamieszkania znajdowało się na terytorium byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej w dniu 3 października 1990 r., niemniej de facto wymóg ów mógł być spełniony prawie wyłącznie przez obywateli Niemiec, w szczególności tych, których uprzednie miejsce zamieszkania znajdowało się na tym terytorium;

- osiągnięcie celu zamierzonego przez ustawodawcę, czyli udział Niemców wschodnich w programie nabywania gruntów, nawet w przypadku uznania zasadności tego celu, nie byłoby zagrożone w razie nieustanowienia daty odniesienia na dzień 3 października 1990 r.;

- po wydaniu decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r. ustawodawca niemiecki przygotował projekt ustawy uzupełniającej ustawę o prawach majątkowych, z którego między innymi wynika, że uchylono wymóg zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r., a intensywność pomocy ustanowiono na poziomie 35% (innymi słowy, cena zakupu spornych gruntów została ustalona na poziomie rzeczywistej wartości pomniejszonej o 35%). Głównym wymogiem dla nabycia gruntów po obniżonej cenie, który figurował już pośród warunków ustalonych przez EALG, miało być odtąd posiadanie długoterminowej umowy dzierżawy;

- Komisja została powiadomiona o tym nowym projekcie ustawy i wyraziła na niego zgodę w spornej decyzji, nie wszczynając formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE;

- ARE brało czynny udział w formalnym postępowaniu wyjaśniającym, które doprowadziło do wydania decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r., oraz w nieformalnych rozmowach dotyczących jego wykonania, czyniąc to na

wiele sposobów i przedstawiając raporty naukowe dla poparcia swojego stanowiska. Komisja sama przyznała, że ARE miało wpływ na proces decyzyjny i było użytecznym źródłem informacji;

— sporna decyzja dotyczy wykonania decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r.

43 Nie ulega więc wątpliwości, że ARE miało możliwość przedłożenia uwag w ramach formalnego postępowania wyjaśniającego, które doprowadziło do wydania decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r., co też uczyniło, oraz że stowarzyszenie mogło podnieść w swych uwagach, że system pomocy ustanowiony przez EALG był niezgodny ze wspólnym rynkiem, w szczególności z powodu uzależnienia przyznania pomocy od wymogów mogących naruszyć zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową. Nie ulega wątpliwości również to, że w drodze wspomnianej decyzji Komisja stwierdziła niezgodność programu nabywania gruntów przewidzianego w EALG ze wspólnym rynkiem, w szczególności ponieważ przyznawana pomoc była związana z wymogiem zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r., jako że wymóg ów naruszał zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową oraz że po wydaniu tej decyzji projekt przygotowany przez ustawodawcę niemieckiego, uchylający między innymi wymóg zamieszkania na miejscu w dniu 3 października 1990 r., został zatwierdzony przez sporną decyzję dotyczącą wykonania decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r.

44 W tych okolicznościach wydają się nie mieć żadnej obiektywnej podstawy ustalenia Sądu zawarte w punktach 47 i 49 zaskarżonego wyroku, według których nawet w braku zarzutu wyraźnie opartego na naruszeniu przez Komisję obowiązku wszczęcia postępowania przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE — z uwzględnieniem zarzutów nieważności podniesionych na poparcie skargi — należy ją interpretować w ten sposób, iż zarzuca ona Komisji, że pomimo poważnych trudności w ocenie

zgodności rozpatrywanej pomocy ze wspólnym rynkiem zaniechała ona wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w tym postanowieniu oraz że zmierza ono ostatecznie do zagwarantowania przyznanych w nim praw procesowych.

- 45 W istocie tego rodzaju ponowna interpretacja skargi, która prowadzi do zmiany kwalifikacji jej przedmiotu, nie może zostać dokonana jedynie na podstawie ustalenia tego rodzaju jak zawarte w pkt 47 zaskarżonego wyroku, według którego zarzuty nieważności podniesione na poparcie skargi, w szczególności te oparte na naruszeniu zakazu wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, należy rozumieć jako zmierzające w rzeczywistości do stwierdzenia, że badanie spornej pomocy pod kątem jej zgodności ze wspólnym rynkiem stworzyło poważne trudności, które zobowiązują Komisję do wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego.
- 46 Sąd zresztą w żaden sposób nie poparł przedstawionej przez siebie interpretacji zarzutów powołanych przez ARE, prowadzącej do określenia przedmiotu skargi w ten sposób, w jaki to uczynił.
- 47 Rozwinięcie uzasadnienia takiej interpretacji wspomnianych zarzutów byłoby tym bardziej niezbędne, że — jak Sąd stwierdził w pkt 39 zaskarżonego wyroku — ARE utrzymywało w skardze, że miało własny interes w stwierdzeniu nieważności spornej decyzji, przejawiający się w tym, że w przypadku rygorystycznego stosowania zasady niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową należałoby przeprowadzić na nowo podział gruntów i członkowie tego stowarzyszenia mieliby większą możliwość dostępu do nich, dając tym samym do zrozumienia, że zarzut oparty na naruszeniu zakazu wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową odnosił się do istoty spornej decyzji, nie zaś do faktu niewszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE.

- 48 Uwzględniając powyższe rozważania, należy również stwierdzić, że w niniejszym przypadku Komisji nie umożliwiono ustosunkowania się do zarzutu opartego na naruszeniu praw procesowych ARE.
- 49 Wynika z tego, że Sąd niesłusznie uznał, iż ARE w sposób dorozumiany przedstawiło zarzut oparty na naruszeniu przez Komisję obowiązku wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE.
- 50 W konsekwencji należy uwzględnić zarzut czwarty podniesiony przez Komisję na poparcie odwołania.

W przedmiocie zarzutu piątego

Argumentacja stron

- 51 W odniesieniu do pkt 65–69 zaskarżonego wyroku, w których Sąd stwierdza, że sporna decyzja dotyczy ARE indywidualnie ze względu na naruszenie przez sporną decyzję jej pozycji negocjacyjnej, Komisja utrzymuje w pierwszym rzędzie, że Sąd popełnił oczywisty błąd w ustaleniu stanu faktycznego, ponieważ stowarzyszenie to nie przedstawiło takiego argumentu, jak również że Sąd naruszył prawo, ponieważ nie jest on uprawniony do przypisania skarżącemu argumentów prawnych, których on sam nie podniósł. Komisja kwestionuje następnie stwierdzenia Sądu, według których udział ARE w postępowaniu administracyjnym prowadzącym do wydania

spornej decyzji doprowadził do występowania tego stowarzyszenia w charakterze negocjatora mającego własny interes prawny we wniesieniu skargi. Zdaniem Komisji, Sąd naruszył prawo i popełnił błąd w ocenie stanu faktycznego, stwierdzając, że decyzja z dnia 20 stycznia 1999 r. nie sprzeciwia się interesom ARE.

- 52 ARE zaznacza, że wnosząc skargę do Sądu, stowarzyszenie działało na podstawie własnej legitymacji czynnej, nie zaś legitymacji pochodzącej od jej członków, skoro w formalnym postępowaniu wyjaśniającym, które nie zostało wszczęte przez Komisję, zajmowało ono — jako organizacja zawodowa — pozycję samodzielnej strony zainteresowanej. Stowarzyszenie to twierdzi również, że Sąd dokonał racjonalnej wykładni pojęcia negocjatora, uznając jego czynny udział w formalnym postępowaniu wyjaśniającym poprzedzającym wydanie decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r. za przykład zastosowania tego pojęcia.

Ocena Trybunału

- 53 W pkt 40 zaskarżonego wyroku wskazuje się, że ARE „dodaje, że nawet w przypadku nieuznania go przez Sąd za stowarzyszenie przedsiębiorstw lub podmiotów gospodarczych, sporna decyzja powinna być postrzegana w ten sposób, że dotyczy go indywidualnie ze względu na pozycję stowarzyszenia jako negocjatora z Komisją i jego udział w postępowaniu”.
- 54 Zdaniem Komisji, ARE nigdy nie powołało się na swoją pozycję jako negocjatora w celu przyznania mu legitymacji czynnej do wniesienia skargi na sporną decyzję. Ten argument Komisji nie jest zresztą wyraźnie kwestionowany przez wspomniane stowarzyszenie.

- 55 W każdym razie należy zaznaczyć, że okoliczności uznane przez Sąd za mogące prowadzić do postrzegania ARE jako osoby, której sporna decyzja dotyczy indywidualnie ze względu na naruszenie przez sporną decyzję jej pozycji negocjacyjnej, nie jest wystarczające dla określenia roli strony skarżącej jako negocjatora.
- 56 W tym względzie należy stwierdzić, że fakt czynnego udziału ARE w formalnym postępowaniu wyjaśniającym, które doprowadziło do wydania decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r. oraz w nieformalnych rozmowach dotyczących jego wykonania, udziału na wiele sposobów i z przedstawieniem raportów naukowych na poparcie swojego stanowiska, jak również okoliczność, że stowarzyszenie odgrywało rolę ważnego partnera rozmów w trakcie wspomnianego postępowania, że sporna decyzja jest bezpośrednio związana z decyzją z dnia 20 stycznia 1999 r., a Komisja sama przyznała, że to stowarzyszenie miało wpływ na proces decyzyjny i było użytecznym źródłem informacji, nie pozwalają na uznanie ARE za negocjatora na wzór Landbouwschap w ww. wyroku w sprawie Van der Kooy i in. przeciwko Komisji oraz na wzór Comité international de la rayonne et des fibres synthétiques (CIRFS) w ww. wyroku w sprawie CIRFS i in. przeciwko Komisji.
- 57 Landbouwschap negocjował bowiem taryfy gazu z NV Nederlandse Gasunie de Groningen (Niderlandy) w interesie ogrodników i był jedną ze stron porozumienia ustalającego te taryfy, które w decyzji Komisji zostały uznane za pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem, która to decyzja stanowiła przedmiot skargi wniesionej między innymi właśnie przez Landbouwschap. Natomiast CIRFS, będące stowarzyszeniem skupiającym głównych międzynarodowych wytwórców tekstyliów syntetycznych, było partnerem rozmów z Komisją oraz negocjowało z Komisją wprowadzenie „dyscypliny” w zakresie pomocy dla sektora tekstyliów syntetycznych, na podstawie której Komisja wydała decyzję stwierdzającą, że określona pomoc przyznana przez jedno państwo członkowskie określonemu przedsiębiorstwu nie musiała być przedmiotem uprzedniego powiadomienia, która to decyzja została zaskarżona przez CIRFS.

- 58 Rola odgrywana przez ARE w toku formalnego postępowania wyjaśniającego prowadzącego do wydania decyzji z dnia 20 stycznia 1999 r., która nie wykracza poza wykonywanie praw procesowych przyznanych zainteresowanym stronom w art. 88 ust. 2 WE, nie może zostać zrównana z rolą Landbouwschap lub CIRFS w sprawach wymienionych w pkt 56 niniejszego wyroku, która wystarcza do tego, by stowarzyszenie jako takie było uprawnione do zaskarżenia decyzji Komisji wydanej na podstawie art. 88 ust. 2 lub 3 WE i skierowanej do innego podmiotu niż to stowarzyszenie.
- 59 W świetle powyższego należy stwierdzić, że Sąd naruszył prawo, orzekając, że sporna decyzja dotyczy ARE indywidualnie w zakresie, w jakim strona ta powołuje się na własny interes prawny we wniesieniu skargi ze względu na naruszenie przez sporną decyzję jej pozycji negocjacyjnej.
- 60 Należy zatem uwzględnić zarzut piąty.
- 61 W związku z tym, że przychylenie się do czwartego i piątego zarzutu odwołania oznacza, że przesłanka dopuszczalności skargi wniesionej przez ARE na sporną decyzję, która polega na tym, że wspomniana decyzja musi dotyczyć tego stowarzyszenia indywidualnie, nie została spełniona lub przynajmniej jej spełnienie nie zostało ustalone, należy uchylić zaskarżony wyrok.
- 62 Z powyższego wynika, że zbędne jest rozważanie pozostałych pięciu zarzutów odwołania.

W przedmiocie dopuszczalności skargi

- 63 Zgodnie z art. 61 akapit pierwszy zdanie drugie statutu Trybunału Sprawiedliwości w przypadku uchylenia orzeczenia Sądu Pierwszej Instancji Trybunał może wydać orzeczenie ostateczne w sprawie, jeżeli stan postępowania na to pozwala.
- 64 Z przypadkiem takim mamy do czynienia w niniejszej sprawie.
- 65 Nie ulega bowiem wątpliwości, że ARE nie domagało się wyraźnie stwierdzenia nieważności spornej decyzji z powodu naruszenia przez Komisję obowiązku wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE lub też z powodu naruszenia gwarancji proceduralnych przewidzianych w tym postanowieniu. Nie ulega wątpliwości również fakt, że w trakcie poszczególnych etapów postępowania przed Sądem stowarzyszenie to w żaden sposób nie podniosło kwestii wszczęcia tego postępowania ani odnoszącego się do tej kwestii orzecznictwa.
- 66 Należy ponadto zaznaczyć, iż samo stowarzyszenie przyznaje w swojej odpowiedzi na odwołanie, że Sąd ograniczył przedmiot jego pierwotnej skargi w celu naprawienia błędu co do prawa popełnionego przez ARE w związku z właściwą kwalifikacją procesową spornej decyzji. Mianowicie stowarzyszenie to początkowo zaskarżyło tę decyzję, przyjmując, że stanowi ona decyzję potwierdzającą kończącą wcześniejszą formalnego postępowania wyjaśniającego, które ostatecznie zezwala na zmieniony system pomocy. ARE przyznaje, że Sąd słusznie uznał sporną decyzję za kończącą wstępne badanie w postępowaniu kontrolnym w sprawie pomocy przewidzianym w art. 88 ust. 3 WE. Zdaniem stowarzyszenia, interpretacja wniesionej przez nie skargi jako skargi na zaniechanie wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego było więc zgodne z zasadą ekonomii procesowej.

- 67 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że w skardze wniesionej do Sądu, mającej na celu stwierdzenie nieważności spornej decyzji, ARE nie zamierzało kwestionować niewszczęcia postępowania przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE i w ten sposób wymóc ochronę praw procesowych wynikających z tego postanowienia.
- 68 W rzeczywistości ARE zamierzało za pomocą skargi uzyskać stwierdzenie nieważności spornej decyzji co do istoty.
- 69 W konsekwencji sam fakt, że ARE może być postrzegane jako zainteresowana strona w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE, nie może wystarczać do stwierdzenia dopuszczalności skargi. ARE powinno zatem wykazać, że posiada szczególny status w rozumieniu ww. wyroku w sprawie Plaumann przeciwko Komisji.
- 70 W niniejszym przypadku sporna decyzja może dotyczyć ARE indywidualnie w rozumieniu ww. wyroku w sprawie Plaumann przeciwko Komisji tylko w zakresie, w jakim pozycja rynkowa członków ARE, stowarzyszenia powołanego dla ochrony wspólnych interesów określonej kategorii podmiotów, została istotnie naruszona wskutek systemu pomocy będącego przedmiotem spornej decyzji (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Cofaz i in. przeciwko Komisji, pkt 22–25 oraz ww. postanowienie w sprawie Sveriges Betodlars i Henrikson przeciwko Komisji, pkt 45).
- 71 Nie jest tak w niniejszym przypadku.

- 72 W istocie, nawet zakładając, że — jak wynika z pkt 54 i 60 zaskarżonego wyroku — niektórzy członkowie ARE są podmiotami gospodarczymi, które można uznać za bezpośrednich konkurentów beneficjentów pomocy wprowadzonej przez ustawę wyrównawczą i że wobec tego ich pozycja konkurencyjna z konieczności zostaje naruszona przez sporną decyzję, nie wynika z tego, że ich pozycja rynkowa mogła zostać istotnie naruszona wskutek przyznania wspomnianej pomocy, ponieważ zostało uznane, co wynika z pkt 55 zaskarżonego wyroku, że za konkurentów beneficjentów programu nabywania gruntów można uznać wszystkich rolników Unii Europejskiej.
- 73 W konsekwencji nie można uznać, że sporna decyzja dotyczy ARE indywidualnie.
- 74 W związku z tym należy przychylić się do zarzutu niedopuszczalności skargi wniesionej przez ARE, przedstawionego przed Sądem przez Komisję, i w konsekwencji skargę tę należy odrzucić.

W przedmiocie kosztów

- 75 Zgodnie z art. 122 akapit pierwszy regulaminu, jeżeli odwołanie jest bezzasadne albo jeżeli jest zasadne i Trybunał orzeka wyrokiem kończącym postępowanie w sprawie, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 69 § 2 akapit pierwszy regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 118 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie ARE kosztami postępowania, a ARE przegrało sprawę, należy obciążyć je kosztami postępowania w obydwu instancjach.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Wyrok Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie T-114/00 Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum przeciwko Komisji zostaje uchylony.**

- 2) **Skarga wniesiona przez Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV do Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji z dnia 22 grudnia 1999 r. zezwalającej na pomoc państwa w ramach postanowień art. 87 i 88 (dawne art. 92 i 93) traktatu WE zostaje odrzucona jako niedopuszczalna.**

- 3) **Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV zostaje obciążone kosztami postępowania w obydwu instancjach.**

Podpisy